

Tema otroških parlamentov 2016/2017: » OTROCI IN NAČRTOVANJE PRIHODNOSTI«

BRANJE: NAČIN ŽIVLJENJA IN VIR ZNANJA

Priporočilni seznam knjig je pripravila mag. Tilka Jamnik, podpredsednica Društva Bralna značka Slovenije – ZPMS

Tokrat so izbrane mladinske, leposlovne in poučne knjige, na temo vrednot: kako danes vzgajati otroke, da bodo dobri ljudje v prihodnosti, ko odrastejo, s poudarkom na dostojanstvu in spoštovanju do samega sebe in do drugih.

Priporočilni seznam mladinskih knjig na temo otroških parlamentov je pripravljen iz več razlogov:

- da bi učitelji in učenci bolje, širše in globlje spoznali izbrano temo otroških parlamentov in se lažje pripravili na razpravo,
- da bi se spomnili na nekatere starejše književne junake, npr. Petra Klepca, Kekca, Malega princa in na mladinska literarna dela, ki v prizadevanjih po vzgoji opozarjajo na vrednote, ki so še vedno aktualne (npr. Fran Levstik, Kdo je napravil Vidku srajčico), predvsem pa da bi zvedeli za najboljša sodobnejša dela tako slovenska kot prevedena, ki na večne vrednote opozarjajo v novih družbenih razmerah (globalizacija, migranti idr.), predstavljajo otroštvo in odraščanje slavni in uspešnih ljudi (npr. Roalda Dahla, Rose Parks, Samie Yusuf Omar) in bi se iz njih ob branju tudi »učili za življenje«,
- da bi hkrati spodbujali bralno kulturo in pismenost učencev,
- da bi povezali priprave na otroške parlamente z drugimi šolskimi predmeti in dejavnostmi ob pouku, predvsem z bralno značko ali drugimi bralnimi projekti na šoli.

za učence 1. triletja

Bevk, France: Peter Klepec

Slovenska ljudska pripoved Petru Klepcu je ohranjena v več različicah, je eden od zakladov slovenskega ljudskega izročila, ki bogati otroštvo več generacij Slovencev. Pripoved namreč izžareva pomembno sporočilo, silno kot je močan Peter Klepec: kdor je močan, naj priskoči na pomoč drugim ... Lepo bi bilo, če bi bilo mnogo Petrov Klepcev na svetu!

Coulman, Valerie: Ko bodo pujsi leteli

Bikec Srečko si zaželi voziti kolo. Po številnih prošnjah očka slednjič privoli, da sine dobi kolo ... ko bodo pujsi leteli. Srečko se seveda domisli rešitve, kako se bo to zgodilo in se, kljub temu, da ga neprestano spremljajo zaprepadeni ugovori, češ, pa saj pujsi ne letijo in krave ne vozijo koles, ne preda. Dinamično, a okusno oblikovana in blago duhovita knjiga, po kateri kopitlja simpatičen – tako v besedi kot podobi – glavni junak, tako sporoča, da se vse da, če se hoče in da je moč tam, kjer je volja.

Hudičeva volna: slovenska ljudska pravljica

Pisateljica Anja Štefan je slovensko ljudsko pravljico o fantu, ki ga hudobna mačeha pošlje opraviti težko nalogo, da bi se ga za vselej znebila, priredila za sodobne bralce, pri tem pa ohranila vso privlačnost ljudskega jezika. Klasična zgodba govori o dobrem in prebrisanem pastorku, ki se pogumno odpravi na stekleno goro po tri funte hudičeve volne za na videz bolno mačeho. Ko fant na svoji poti srečuje ljudi z različnimi težavami, ki ga prosijo, naj pri hudiču poizve, kako jih lahko uspešno rešijo, vsem po vrsti obljubi pomoč. Kljub nevarnosti, v katero se je podal, nazadnje po zaslugi pretkane hudičeve žene dobi vse, kar potrebuje, da lahko eno za drugo izpolni vse svoje dane obljube. Domov se verne srečen in bogato poplačan.

Kodrič, Neli: Ali te lahko objamem močno?

(dobrota, drugačnost, etika, modrost, nasilje, predsodki, tujci, vrednote)

Levstik, Fran: Kdo je napravil Vidku srajčico

Brez pretiravanja lahko rečemo, da je Levstik, ki tudi sicer velja za našega učitelja dobrega pisanja v slovenščini, s to zgodbo že pred več kot 130 leti postavil zgled smotrnega pisanja o ekologiji. Levstik v nekaj potezah predstavi bistvo: da smo brez sodelovanja z naravo še bolj revni kot sicer, saj je prav sleherno bitje pomemben člen našega preživetja. In to mora vedeti mali Videk še pred vstopom v šolo!

Munsch, Robert N.: Princesa v papirnati vrečki

Ko zmaj raztrešči grad princese Elizabete, uniči vse njene obleke in odnese v svojo jamo tudi princa Roberta, s katerim se namerava poročiti, se Elizabeta odloči ukrepati sama. Oblečena zgolj v papirnato vrečko, oborožena s pogumom, razumom in odločnostjo, ki bi jih stežka pripisali krhki in nežni princeski, prelisiči zmaja in osvobodi princa svojega srca. Škoda, da si rešeni princ prav nič ne želi princeske, kakršna je zmršena, smrdljiva in v umazano staro papirnato vrečko oblečena Elizabeta, ampak pravo princesko. O poroki zato ne kaže zgubljeni besed, zgodba pa odpira tehten razmislek o kriterijih, ki določajo pravega princa in stereotipih, ki veljajo za pravo princesko.

Silei, Fabrizio: Avtobus Rose Parks

(Amerika, avtobus, človekove pravice, dedki, pogum, rasizem)

Vandot, Josip: Kekec in Bedanec, Kekec in Pehta, Kekec in Prisank

Besedilo, ki so ga že pred desetletjem posvojili mladi in manj mladi bralci, je akcijska pustolovščina, ki se dogaja v slovenskem visokogorju in izpostavlja predvsem klenost, dobrovoljnost in velikodušnost glavnega junaka Kekca.

Wild, Margaret: Goska Lučka

Par majhne in odrasle živalce razrešuje raznorazne zagate v odnosu med otroci in starši. njen presežek se ne skriva v izvirnosti zgodbe, saj je preprosta in predvidljiva: mala goska se boji skupaj z jato odleteti iz domačega ribnika v širno in neskončno nebo, zato se trmasto upre mami. Za hip se ustraši, da je ostala v ribniku sama, nato pa prek pogovora s ponovno najdeno mamo predela svoje strahove, si zagotovi njeno podporo pri odkrivanju neznanega in najde pogum, ko si zastavi nalogo, da bo v prihodnosti tudi sama postala junaška reševalka ostarelih staršev.

za učence 2. in 3. triletja

STRIPI

Kostner, Walter: Tik in Tak, Povsem...naravno, Spoprijemanje z življenjem

(čustva, empatija, klovni, modrost, vrednote)

Thompson, Craig: Odeje: roman v stripu

(drugačnost, družina, fantje, ljubezen, mladostniki, odraščanje, vera, vrednote)

FANTASTIKA

Beckett, Bernard: Geneza

(etika, prihodnost, roboti, šola)

Boyne, John: Osupljiva zgodba Barnabyja Brocketa

Nenavadna zgodba o nenavadnem Barnabyju, ki ima to nesrečo, da se rodi v popolnoma navadno in dolgočasno družino, ki nikakor ne more sprejeti njegove drugačnosti. Barnaby zna namreč leteti. Njegova družina se sicer trudi, da bi ga sprejela medse, a je to za starša preveč naporno in se z njegovo drugačnostjo ne znata soočiti. Barnaby se odloči, da bo odšel na čarobno popotovanje, ki ga popelje vse do veselja. Na poti sreča ljudi, ki ga naučijo, kako naj sprejme svojo drugačnost in oprostí tistim, ki njegove drugačnost ne razumejo oziroma je ne sprejemajo. Na potovanju sprevidi, da v svoji osamljenosti ni sam, ter se nauči, kako lahko ostane zvest samemu sebi, ne da bi postal običajen človek.

Brooks, Kevin: iBoy

Glavnemu junaku Tomu, čisto navadnemu najstniku, ki živi pri babici, nekega dne na glavo iz tridesetega nadstropja prileti iPhone. Ko se po sedemnajstih dnevih zbudi iz kome, ugotovi, da je razvil supermoči. Delci iPhona, ki mu jih zdravniki niso uspeli odstraniti, se povežejo z njegovimi možgani in Tom se lahko priklopi na katero koli računalniško omrežje, telefone ali pa si predvaja videoposnetke.

izve, da so malo pred tem dogodkom posilili njegovo prijateljico Lucy in pretepli njenega brata Bena. Tom oz. iBoy uporabi svoje nove supermoči in se loti iskanja krivcev.

Ende, Michael: Momo ali Čudna zgodba o tatovih, ki so kradli čas, in o otroku, ki ga je ljudem vrnil

Vsebina oz. sporočilo besedila je razloženo že v kar dolgem naslovu. Hudobni sivi gospodje so ljudi prisilili, da čedalje več delajo in imajo vedno manj časa. Toda njihovemu zlobnemu načrtu se uprejo osamljena in osirotela deklica Momo, skrivnostni upravnik časa mojster Hora in njegova želva Kasiopeja. Gre za simbolično izraženo obsodbo sodobnega sveta, pridobitno-potrošniškega načina življenja, kjer ni časa za pristne medsebojne odnose, igro in domišljijo, ni prostora za druženje, sočutje in prijateljstvo. Pisatelj verjame v prvobitno pristno človeško dobro, ohranjeno v otrocih, dokler ne pridejo pod vplive sodobnega sveta, saj se roman konča z optimističnim koncem, s katerim se nekaj novega začneja.

Roth, Veronica: Trilogija: Neupogljivi, Povezani, Razcepljeni

Šestnajstletna Tris je pred najpomembnejšo odločitvijo v svojem življenju. Odločiti se mora, kateri od petih ločin želi pripadati. So to nesebični Asketi, med katerimi je odrasla in katerim pripada tudi njena družina, pogumni Herosi, vedoželjni Eruditi, odkritosrčni Veritisti ali ljubeči Agapejci. V razdeljeni družbi, kjer se mora posameznik prilagoditi in podrediti ločini, Tris ne najde svojega mesta. Zato se, neomajna in drzna, sama poda v svet, odločena, da ugotovi, kam zares pripada.

Saint Exupery, Antoine de: Mali princ

Pisatelj, ki je bil pilot, je Malega princa napisal po nesrečni izkušnji v puščavi, kjer je strmoglavil z letalom. Mali princ pride na Zemljo z oddaljenega planeta, da bi ljudem odprl oči za lepoto, ki je zaslepljeni od strasti in napak, ne vidimo. Tu je čistost otroka v primerjavi z lastnostmi prebivalcev drugih planetov in Zemlje, osamljenost in stiska slehernega človeka, temeljne vrednote (Sočutje, prijateljstvo, ljubezen), povezanost živih bitij in neživega sveta, pomen duhovnosti, pomen čustvovanja in še mnogo drugega.

Žilinskaite, Vytaute: Potovanje na Tandadriko

Gre za znanstvenofantastični otroški roman o šestih odvrženih in poškodovanih igračah (zajčku, psičku, žabi, pingvinu, punčki in pilotu), ki se na silvestrski večer srečajo v gozdu, odkrijejo vesoljsko ladjo in se odločijo za popotovanje na skrivnostni planet igrač – Tandadriko, kjer naj bi spet pridobile nazaj svojo prvotno in resnično podobo. Med potjo jih doletijo številne težave- zaradi okvare na vesoljski ladji so prisiljene pristati na različnih planetih, kjer jih čakajo težke preizkušnje. Pripoved je s svojimi etičnimi, eksistencialnimi in filozofskimi vprašanji (izrazito je izpostavljen problem mirnega sobivanja v svetu) simbolično prepletena z elementi iz litovske mitologije (rogati ptič kukis kot nekakšen litovski ptič feniks) in je namenjena tako otrokom kot odraslim.

RESNIČNOST

Asher, Jay: Trinajst razlogov

Knjiga opisuje kratko življenjsko zgodbo šestnajstletne Hane, ki je storila samomor. Pred smrtjo na trinajst kaset posname svoje občutke, razmišljanja in razloge, ki so jo privedli do tega brezsmiselnega dejanja. Zgodba se začne, ko njen sošolec Clay dva tedna po njenem samomoru na domačem pragu najde nenavadno pošiljko trinajstih kaset. Med poslušanjem izve, da so kasete namenjen trinajstim

osebam (seveda tudi njemu), ki so tako ali drugače vplivale na njeno odločitev, da si vzame življenje. Pretresljiva, skrivnostna in provokativna zgodba, ki zastavlja pomembna vprašanja o življenju in smrti.

Brooks, Kevin: Dnevnik iz bunkerja

mladostništvo/puberteta/ugrabitev/travme/dnevniki

Dowd, Siobhan: Barjanski otrok

Zgodba se dogaja v pogorju Severne Irske, leta 1981, ko Irsko pretresa politična in humanitarna kriza (v zaporu zaradi gladovne stavke umirajo pripadniki Irske republikanske armade, ki zahtevajo status političnih zapornikov, med njimi je tudi Fergusov starejši brat). 18-letni Fergus na visokem barju v šoti po naključju naleti na dekliško truplo; arheologi ugotovijo, da je bilo dekle žrtvovano v času železne dobe. Fergusova odkritje zelo pretrese.

Calcutt, David: Robin Hood

/Anglija, gozdovi, lokostrelci, pogum, pomoč, pravičnost, pustolovščine, srednji vek, vitezi/

Catozzella, Giuseppe: Nikoli ne reci, da te je strah

/atletinje, begunci, Somalija, družbene razmere/

Dahl, Roald: Poba: zgodba iz otroštva

/fotografije, življenjepisi, otroštvo, spomini/

Gardell, Jonas: Kako je odraščal komik

/otročstvo, spomini, izpovedi, fantje, odraščanje, medvrstniško nasilje, ljubezen, travme, samopomoč/

Huizing, Anne: Kako sem po nesreči napisala knjigo

/dekleta, družina, ljubezenski partnerji, matere, očetje, odraščanje, prijateljstvo, smrt, žalovanje/

Kodrič, Neli: Solze so za luzerje

Mladostniški roman obravnava nasilje, družinsko in medvrstniško in opozarja, da nikakor ni prav, da se oboje še kako pogosto prikriva.

Moškrič, Marjana: Sanje o belem štrpedu: mladinski roman

/bogastvo, družba, družina, nasilje, odraščanje, prijateljstvo, revščina, upori, vrstniki, zlorabe/

Pandazopoulos, Isabelle: Odločitev

/mladostniki, odraščanje, zlorabe, droge, posilstvo, družina, nosečnost/

Thydell, Johanna: Zvezde sijajo v temi

Glavna književna oseba je trinajstletna edinka Jenna, ki živi življenje običajne najstnice, razpete med šolo in domom, vrstniki in platonično zaljubljenostjo. Življenje se ji hipoma usodno spremeni, ko njena mama zboli za rakom. Jenna se mora tako namesto z običajnimi najstniškimi težavami, spopadati z bridkimi težavami, ki so njenim vrstnikom prihranjene in ki jih s sabo prinaša mamina bolezen, njeno umiranje in smrt.

Unenge, Johan: Moje vzporedno življenje

Roman pripoveduje o Mattiasu, čisto običajnemu švedskemu dečku, ki svoje najstništvo preživlja ob računalniških igrah in košarki. Ne da bi opazil kdaj in razumel zakaj, se nenadoma znajde tako v virtualnem kot resničnem blodnjaku nasprotujočih si interesov, doma, mesta, šole in nazadnje tudi svojih čustev. Vrenje v domačem mestu vdira v njegov dom in ga sili razmišljati o stvareh, na katere ni pripravljen. Nenadoma mora razsojati med športom in kulturo, odvečnimi priseljenci in dobrodošlimi zvezdniki, logiko knjižničarke, njegove mame, in logiko policista, njegovega očeta, strpnostjo in nestrpnostjo na obeh straneh ter pri tem skrivati vrstnika, ki ga ulica preganja zaradi njegovega porekla.

Vidmar, Janja: Otroci sveta

/drugačnost, otroci, večkulturnost/

Vigan, Delphine de: No in jaz.

Nadpovprečno inteligentna Lou se odloči, da bo šolsko govorno vajo posvetila temi brezdomstva, kar jo usodno poveže z NO, osemnajstletno brezdomko, ki jopo naključju sreča na železniški postaji. Trčenje dveh svetov sprva zazveni neprijetno in tuje, a se tekom njunih srečevanj »udomačuje«, kar omogoči razvoj tesnega prijateljstva med dekletoma. Močna psihološka vez, ki se poraja iz tega odnosa, pa ni zgolj rezultat druženja; tudi Lou je brezdomka v svojem svetu: ob smrti mlajše sestre se v družino zareže razpoka, ki spreminja dom v mučno bivališče brez toplote. Izobčeno se počuti tudi v šolskem okolju, saj ji njena fizična nezrelost in nadpovprečna inteligentnost povzročata nemalo stisk in zadreg.

POUČNE KNJIGE

Bacharan, Nicole: Kako sva svojim otrokom razložila ljubezen

Brenifier, Oscar: Kaj pomeni biti jaz? Kaj pomeni vedeti? Kaj pomeni živeti skupaj?

Gandon, Odile: Razumeti svet: izzivi jutrišnjega dne

Labbe, Brigitte: Filozalogajčki

Mccartney, Rosemary: Vsak dan je Malalin dan

Moralne vrednote za mlade: zgodbe, ki pomagajo oblikovati lastni svet vrednot

Piquemal, Michel: Modrosti srca: zgodbe za 5 minut

Pregl, Slavko: Med delom in denarjem

Savanter, Fernando: Etika za Amadorja

Semelin, Jacques: Kako sem hčerkama razložil nenasilje

Tuckermann, Anja: Vsi tukaj, vsi skupaj

Varoufakis, Yanis: Ta svet je lahko boljši: kako sem hčeri razložil gospodarstvo

Vežjak, Boris: Ali je to zmota?

Winston, Robert: Iz kakšnega testa sem?

Zubrzycka, Elzbieta: Nekomu povej!

K